

QuaJong

de wereld volgens kinderen & jongeren

QuaJong, een nieuw e-magazine

Eindelijk is het er: het eerste Nederlandstalige e-magazine over het perspectief van kinderen en jongeren in onderzoek, praktijk en beleid! Is dit iets om je over te verheugen? Wij denken van wel.

QuaJong is er omdat

- we niet zomaar mogen veronderstellen dat we het perspectief van kinderen en jongeren wel kennen.
- het niet eenvoudig is om goed naar kinderen en jongeren te luisteren.
- er heel veel goed onderzoek gebeurt dat verdient om gebundeld en verspreid te worden.
- het een platform kan zijn voor iedereen die het perspectief van kinderen en jongeren naar waarde schat.

We hebben ons e-magazine QuaJong genoemd omdat het kwalitatief onderzoek en jong-zijn samentrekt, maar ook omdat we er toch enig kwajongensachtig karakter aan willen geven. Ruimte voor de blik van kinderen, jongeren, en volwassen kwajongens en -meisjes.

QuaJong is in ontwikkeling. We zullen de komende edities dingen uitproberen, wat experimenteren. Er is ook ruimte voor jouw experiment, voor je vreemde vraag, voor je verwarrende ervaring. Op de laatste pagina kan je je eerste indrukken over QuaJong alvast kwijt. We horen ze graag.

De redactie

INHOUD

QuaJong, een nieuw e-magazine	1
Ruimte voor het onverwachte: pleidooi voor de tussentijd	2
Stroomopwaarts	5
Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek	6
Jeugd als 'blik-opener' voor het ruimtelijk beleid	8
Interview met John Horton: <i>Een onderzoek met kinderen haalt je uit je comfort zone</i>	10
Het recht op spelen concreet ingevuld: <i>Een Algemeen Commentaar met ambitie</i>	13
Jouw mening voor een boek?	17

@kindsamenleving

www.kindsamenleving.be

Ruimte voor het onverwachte: pleidooi voor de tussentijd

Johan Meire

Tijd gaat niet zomaar voorbij. De tijd is altijd op één of andere manier georganiseerd, en kinderen gaan daar actief mee om. Dat kan je hun temporeel actorschap noemen: de organisatie van de tijd mee vorm en kleur geven, erop inspelen, ze aanvechten of ondersteunen.

Kind & Samenleving deed de voorbije jaren onderzoek naar hoe kinderen de tijd beleven en ermee omgaan. We goten dit belevingsonderzoek in een boek en noemden het *Over vrijbuiters en ankertijd*. Niet toevallig, want in ons onderzoek bleek hoezeer kinderen in hun omgang met de tijd een evenwicht of combinatie trachten te zoeken tussen autonomie en geborgenheid. Of, tussen vrijbuitery en ankertijd.

Kinderen zoeken naar greep op de tijd, de mogelijkheid om hun eigen tijd zelf te boetsen en (mee) te beheren. *"Bijvoorbeeld met Halloween. Toen ben ik met mijn beste vriendin en nog een vriendin 'snoep of ik schiet' gaan doen, zonder ouders. Dus ja, dat was wel leuk, want dan had je zo zelf je verantwoordelijkheid."* Of, als dat maar beperkt kan, tijd te stelen, gebruik te maken van de gelegenheid. *"Altijd, als ik ga slapen, dan maak ik mij eerst nog wat te drinken en dan zorg ik dat ik een grote tas heb..."*

Maar kinderen zijn niet alleen vrijbuiters. Hun omgang met de tijd is soms ook een zoeken naar houvast en geborgenheid. Ankertijd is dat: de tijd die je kan nemen om je thuis te voelen, te behoren tot een wereld die je vertrouwd is. *"Ik, dat is op het terras. Daar is niemand, ik ben alleen en ik mag dat met de sleutel dicht doen. Soms denk ik dan aan veel dingen."*

Over vrijbuiters en ankertijd toont hoe dat streven naar autonomie en geborgenheid speelt in de manier waarop kinderen omgaan met de tijd in het gezin en in uiteenlopende vrijetijdscontexten zoals het speelplein, de sportclub, de kinderopvang of naschoolse activiteiten op school. De epiloog van het boek pleit ervoor om het temporele actorschap van kinderen ernstig te

nemen en te ondersteunen: kinderen voldoende tijd en ruimte te gunnen om zélf betekenis te zoeken en te geven. Dit vereist een omgang met kinderen waarin betrokkenheid en terughoudendheid samengaan. De door de Nederlandse psycholoog Dolph Kohnstamm ooit gelanceerde term 'liefdevolle verwaarlozing' [zie Kohnstamm 2008] drukt dat mooi uit. In een samenleving die een hoog tempo kent en de dingen tot in de vrije tijd toe sterk weet te structureren, sluit het idee van liefdevolle verwaarlozing aan bij de waardering die kan worden opgebracht voor de 'tussentijd' - een term van Kees van Kooten [1999].

Hieronder volgen enkele, licht aangepaste, bladzijden uit de epiloog van het boek.

TUSSENTIJD

De tussentijd is de tijd dat er even niets lijkt te gebeuren, in afwachting van de volgende gebeurtenis: de brief die zal komen, de foto's die je laat ontwikkelen, het onbereikbaar zijn op reis.

Het wachten dat verwachting is, benieuwd zijn, de anticipatie: wat zal er gebeuren, wanneer komt de brief, hoe zullen de foto's eruit zien?

Brieven, te ontwikkelen foto's, onbereikbaar zijn op reis: dingen die al uit het verleden lijken te stammen. Ze dragen nochtans een kwaliteit in zich: in oningevulde momenten kan plots iets bijzonders gebeuren. De tussentijd schept ruimte voor het onverwachte, en leert ons ervaren dat we niet alles in handen kunnen hebben en niet altijd meteen, nu, overal, alles kunnen controleren wat er gebeurt. En, het besef dat dat niet erg is: dat er een zeker genoeg zit in verwachting. Dat de gegunde tussentijd de kans geeft om betekenis te geven aan wat – misschien – komen gaat. Dat is wat gebeurt in het spel dat kinderen spelen als ze kampen bouwen: het plannen maken voor mocht het toch ooit nodig zijn om het kamp tegen de anderen te verdedigen, bijvoorbeeld. Wie weet wat er zal gebeuren?

Die openheid in de tijd, en de tijd die daarvoor genomen moet worden, is van belang in al het spel dat kinderen zelf organiseren. We weten nog niet wie 'hem' gaat zijn als we verstopperje spelen: dat moet eerst, met een of ander ritueel, uitgemaakt worden. Er zijn regels in het spel, maar er kan ook over onderhandeld worden. Dan wordt het spel even stilgelegd, wordt er vergaderd en over de nieuwe regels overlegd. Die tussentijdse momenten zorgen ervoor dat het spel kan blijven doorgaan.

JE VERLIEZEN IN DE TIJD

De schijnbare doelloosheid van het eigen spel van kinderen en de tussentijd die dat spel vereist en neemt, maakt het een lastige activiteit in een samenleving waarin aan tijd, ruimte en activiteiten haast altijd duidelijk identificeerbare functies vasthangen. Spelen is 'je verliezen in de tijd', maar de term 'spelen' lijkt meer en meer vervangen door de meer volwassen term 'vrije tijd' [Hajer & Keesom 2008]. 'Je verliezen' staat haaks op het idee – of het ideaal – van maakbaarheid, dat veel georganiseerde vrijetijdsactiviteiten in zich dragen. In een wereld van maakbaarheid staat 'je verliezen in de tijd' al makkelijk gelijk met 'verloren tijd'. Hoe een pleidooi houden voor informeel spel, rondhangen, zich vervelen, een beetje rondlummelen, als de productiviteit van de tijd een zo centrale preoccupatie is [Wilson 2012]? Spelen en vrije tijd is voor kinderen vaak juist tegengesteld aan doelgerichtheid. Het proces en het verderzetten van het spel is voor kinderen van belang, veel meer dan het resultaat. Als ik kinderen wat zie

aanmodderen met het maken van een zandkasteel en ik neem het bouwen van hen over, dan heb ik hun zandkasteel gemaakt maar hun spel geruïneerd.

Spelen is één van die speciale manieren waarop het schijnbaar onmogelijke mogelijk wordt [Henricks 2009]. In je spel kan je je dingen inbeelden die je nooit kan of zal zijn in het werkelijke leven. Dat is meer dan puur fantaseren. Spelen is een van de belangrijkste manieren waarop kinderen zich verbinden met de wereld rondom: het is een manier om de eigen wereld mee op te bouwen en er greep op te hebben, en om er zich thuis in te voelen.

INFORMELE ORGANISATIE

Het is geen onzin om ook in de georganiseerde tijd vanuit de mogelijkheden van die tussentijd te vertrekken. De idee van 'liefdevolle verwaarlozing' is ook interessant in de context van de vrije tijd, omdat ze juist wijst op de waarde van het informele en wat door kinderen zelf wordt gestuurd. Georganiseerde vrije tijd hoeft niet gelijk te staan met een organisatie die alles zelf zoveel mogelijk in handen houdt en sterk voorgestructureerde activiteiten aanbiedt.

Zo kiest de koepel van het speelpleinwerk uitdrukkelijk om het 'open aanbod' te promoten als systeem om de speelpleindag te organiseren [Fort 2012], ook al gaat dit op het terrein soms moeizaam en komen de animatoren meestal uit de sterker gestructureerde context van de jeugdbeweging. Een open aanbod geeft kinderen een ondersteunde keuze uit allerlei activiteiten, materiaal en spelprikkel, met de volkomen legitieme optie om gewoon te doen wat ze zelf willen. Dat het spontane, eigen spel van kinderen als uitgangspunt genomen wordt voor een speelaanbod voor kinderen, is eigenlijk logisch, maar toch gebeurt dat in de georganiseerde vrije tijd van kinderen niet zo vaak. Het aldus ondersteunde spel verschilt dan niet altijd zo veel van de informele vrije tijd. In een zo sterk gestructureerde samenleving kan dat ronduit een kwaliteit zijn. Laat die tieners op het speelplein maar zelf een loom strandsfeertje bouwen op een zomerse dag.

SPELEN TUSSENIN

Spelen en hun eigen tijd vorm geven doen kinderen niet alleen op daartoe uitdrukkelijk bestemde plekken. Het is helaas het onbestemde, niet duidelijk vastgelegde spel dat in onze samenleving onder druk staat. Met duidelijk identificeerbare soorten vrije tijd zit het

doorgaans wel snor: over het voortbestaan van georganiseerde spelletjes in de jeugdbeweging, het trainen in een sportclub of het kijken naar televisie, hoeven we ons niet al teveel zorgen maken. Maar we weten ook dat het gewone, minder afgebakende buitenspelen op straat, in de publieke ruimte, in Vlaanderen wél heel sterk is afgenomen in de laatste tientallen jaren [Van Gils e.a. 2009]. Het gocartparcours in de eigen straat of het kampen bouwen in een verloren hoekje – dat soort dingen. Veel spel is ook verschoven naar de eigen tuin, voorzien van zandbakken en trampolines. Dat is allemaal misschien leuk, maar die vertuining van het buitenspelen perkt de speelmogelijkheden van kinderen ook wel in: hoe dan samenspelen met andere kinderen, de link maken met de eigen buurt en de burens, leren hoe je anderen tijdens je spel ontmoet en vermijdt? Wie vindt dat spelen méér is dan louter vermaak en ontspanning, mag dat jammer vinden.

Uit buitenlands onderzoek [Shaw e.a. 2012] weten we dat de actieradius van kinderen – hoe ver van huis kunnen en mogen ze zich zelfstandig bewegen – sterk is afgenomen, en er is geen reden om aan te nemen dat dat bij ons anders zou zijn. Toch is die evolutie geen natuurwet: in Duitsland is de afname van de actieradius bijvoorbeeld veel beperkter dan in Groot-Brittannië en is het niet zo vreemd dat achtjarige kinderen gewoon zelfstandig naar school wandelen.

Dat onderweg zijn is voor kinderen heel wat meer dan gewoon zich verplaatsen. Het is ook een omwegje maken, even blijven hangen, binnenwippen in de snoepwinkel. Ook dan gaat het om het onverwachte, om datgene wat zomaar kan gebeuren. De poes die rondwaalt en waar kinderen even bij stoppen, of het skateterreintje waar misschien wel een vriend rondhangt.

ONDERSTEUNDE AUTONOMIE

Het buitenspelen op straat of het zelfstandig onderweg kunnen, mogen en durven zijn, is onder meer zo belangrijk omdat het in die weinig afgebakende tussentijd en tussenruimtes is dat kinderen zich leren te verbinden met de samenleving en de buurt waarin ze wonen. Die autonomie kunnen ze maar opbouwen als ze dat kunnen doen met voldoende ondersteuning. Kinderen ervaren een onderscheiden 'lokale' sfeer als iets apart, tussen het private en het volop publieke in [Harden 2000]. De lokale sfeer van de eigen straat of directe woonomgeving kent voldoende verankering om te gaan vrijbuiten. Als we weten dat kinderen

minder buitenspelen op straat en hun actieradius sterk is verminderd, dan is het juist dat belangrijke verkenningen van de lokale sfeer dat in het gedrang komt. Dat verkennen heeft nood aan ondersteuning, en dat heeft met veel meer te maken dan alleen met kinderen. Een buurt is maar een sociale buurt als ze geschraagd wordt door 'de ogen en oren van de straat' [Jacobs 1961]: de eigenaar van de winkel die een oogje in het zeil houdt, de mensen op het terras, het keukenraam dat uitkijkt op de straat. Juist dan wordt spelen van kinderen in de publieke ruimte iets heel natuurlijks, iets dat niet 'out of place' is.

Referenties

- ~ Fort, K., red. [2012], *Speelaanbod organiseren. Handleiding voor speelpleinwerkers*. Brussel: Politeia.
- ~ Hajer, F. & J. Keesom [2008], *Tijd voor spelen. Jantje Beton gaat door*. Amsterdam: SWP.
- ~ Harden, J. [2000], There's no place like home: The public/private distinction in children's theorizing of risk and safety. *Childhood 7*: 43-59.
- ~ Henricks, T. [2009], Play and the rhetorics of time: Progress, regression, and the meaning of the present, p 14-38 in D. Kuschner (Ed.), *From children to Red Hatters: Diverse images and issues of play. Play and Culture Studies Vol. 8*. Lanham, MD: University Press of America.
- ~ Jacobs, J. [1961], *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House and Vintage Books.
- ~ Kohnstamm, R. [2008], 'Opvoedpaniek is nergens voor nodig', *Trouw*, 8 maart 2008.
- ~ Shaw, B., e.a. [2012], *Children's independent mobility: a comparative study in England and Germany (1971-2010)*. London: Policy Studies Institute.
- ~ Van Gils, J., e.a. [2009], *Buiten spelen! Onderzoek m.b.t. de relatie tussen (on-)beschikbaarheid van bespeelbare ruimte, de mate van buiten spelen en de gevolgen daarvan op de fysieke, sociale, psychische en emotionele ontwikkeling van de Vlaamse kinderen en jongeren*. Meise: Kind & Samenleving.
- ~ van Kooten, K. [1999], 'Kees van Kootens verlangen naar de tussentijd', *Trouw*, 14 juni 1999.
- ~ Wilson, P. [2012], Beyond the gaudy fence. *International Journal of Play*, 1 (1): 30-36.

Johan Meire, *Over vrijbuiters en ankertijd. De tijdsbeleving van kinderen onderzocht*. Brussel: Kind & Samenleving, 2013. Paperback, 238p.

Je kan *Over vrijbuiters en ankertijd* bestellen door een mailtje naar info@k-s.be met vermelding van je naam, adres en boektitel. Het boek kost 15 euro, verzendingskosten inbegrepen (voor Nederland wordt dat 22 euro).

Je vindt de [inhoudstafel én de inleiding van het boek](#) alvast op onze website.

Stroomopwaarts

Als het over de opvoeding van kinderen gaat, is veiligheid vandaag een kernwoord. Ouders laten zich adviseren over de meest adequate internetfilter, speelpleinen dienen te beantwoorden aan een waslijst van Europese normen en kinderen gaan niet in het verkeer zonder helm en fluovest.

De aandacht voor veiligheid is belangrijk. Het maakt deel uit van onze zorg voor kinderen. Kinderen kunnen onbezonnen zijn of bevinden zich soms in kwetsbare situaties en dan is het goed om hun engelbewaarder voor te zijn. Maar een belangrijke vraag is en blijft wel: "Hoeveel aandacht voor veiligheid kan opvoeding verdragen?"

En zie, juicht pedagogen aller lande, daar gaat er eentje stroomopwaarts. Wie tegen de stroom ingaat, dreigt heel gemakkelijk in de marge terecht te komen. Dat is op zich niet erg. Het vraagt wel een stevige tred. Wie twijfelt, wordt immers omver gelopen. Kop op!

Bruno Vanobbergen

Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek

Hilde Lauwers

- Hoe begin je aan participatief onderzoek met kinderen en jongeren?
- Is onderzoek met kinderen en jongeren echt anders dan onderzoek met volwassenen?
- Hoe richt je een onderzoeksproces zo in dat de stem van kinderen en jongeren echt boven tafel komt?
- Mag je kinderen zomaar alles vragen?
- Wanneer heb je ouderlijke toestemming nodig om kinderen te betrekken in onderzoek?
- Betaal je kinderen en jongeren voor hun deelname?
- Welke methodes gebruik je best voor welke onderzoeksvragen en -context?
- Hoe onderzoek je ruimtebeleving in de ruimte zelf?
- Wat levert onderzoek met kinderen en jongeren op? En voor wie dan?
- Hoe krijg je de resultaten van je onderzoek in het beleid?
- En: Is meer participatie altijd beter?

Deze vragen en nog veel meer krijgen een antwoord in het recente boek *'Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek. Ethiek, methoden en resultaten van onderzoek met en door jeugd'*, dat tot stand kwam op initiatief van het Nederlands Vlaams Platform Researching Children (zie hiernaast).

Onderzoekers uit verschillende disciplines, verschillende onderzoeksvelden en uit Nederland en Vlaanderen maken een stand van zaken op voor het participatief onderzoek met kinderen en jongeren. Het boek geeft ook een aanzet tot discussie tussen onderzoekers en daagt uit om een stap verder te zetten in de kennis- en kwaliteitsontwikkeling.

De auteurs behandelen de algemene uitgangspunten voor participatief jeugdonderzoek, de ethische overwegingen, methodologische keuzes, de opbrengsten en beperkingen, de kwaliteitsvereisten, de effecten op het beleid en het betrekken van hogeschoolstudenten. Daarnaast is er ruim plaats voor zeven uitgewerkte casussen. Noodzakelijk, zo stellen de leden van het Nederlands Vlaams Platform Researching Children, is een open en kritische reflectie op zowel de beloften, de mogelijkheden als de beperkingen en grenzen van participatief onderzoek.

Het risico van onderzoek met kinderen en jongeren is immers dat het benaderd en weggezet wordt als 'leuk onderzoek' en dat het, ook door voorstanders van

Nederlands Vlaams Platform Researching Children

Enkele jaren geleden kwamen een aantal Vlaamse en Nederlandse jeugdonderzoekers samen om hun ervaringen te delen. Tijdens de eerste bijeenkomsten was nog niet duidelijk welke focus deze nog losse groep van onderzoekers zou nemen. Zou de focus participatie zijn? Of kinderen en jongeren? Of zouden alle zogenaamde 'kwetsbare groepen' opgenomen worden?

Meer en meer werd duidelijk dat participatief onderzoek met kinderen en jongeren ons gemeenschappelijk interessepunt zou worden. Begin april werd deze keuze ook duidelijk gemaakt met de organisatie van een congres en de voorstelling van een nieuw boek.

Het congres 'Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek' vond plaats op donderdag 4 april 2013 in het Kinderrechtenhuis te Leiden. Meer dan 100 deelnemers uit Nederland en Vlaanderen en vanuit verschillende disciplines en sectoren namen deel. In de voormiddag werden in enkele plenaire lezingen inzichten van ervaren onderzoekers gedeeld, in de namiddag ontstonden levendige discussies tussen alle deelnemers in de thematische workshops.

Tijdens het congres werd het nieuwe boek 'Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek' voorgesteld en overhandigd aan de Vlaamse Kinderrechtencommissaris en de Nederlandse Kinderombudsman.

Je kan de activiteiten van het Nederlands Vlaams Platform Researching Children volgen op de [LinkedIn-pagina](#).

deze vorm van onderzoek, onvoldoende kritisch benaderd wordt en daarmee nauwelijks impact heeft op het verbeteren van praktijken en beleid. Het Platform stelde daarom *10 richtlijnen* voor een verantwoord participatief onderzoek met kinderen en jongeren op die we hier, als voorproefje op het boek, graag publiceren.

10 RICHTLIJNEN

- 1.** De stemmen van kinderen en jongeren worden in het onderzoek gehoord en er worden oprechte mogelijkheden gecreëerd voor een dialoog tussen kinderen, jongeren en onderzoekers
- 2.** Participatief onderzoek is meer dan het uiten van meningen, het ambieert ook actie en verandering.
- 3.** Kinderen en jongeren hebben gelijke kansen om deel te nemen aan participatief onderzoek. Er is bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren die leven in kwetsbare omstandigheden en voor kinderen en jongeren met beperkingen.
- 4.** De beleving van kinderen en jongeren staat centraal. Het onderzoek richt zich op die kwesties die voor kinderen en jongeren belangrijk zijn.
- 5.** Voordat een participatief onderzoek start, worden de benodigde randvoorwaarden (tijd, middelen) gerealiseerd om tot betekenisvolle participatie te komen.
- 6.** Kinderen en jongeren nemen vrijwillig deel aan participatief onderzoek en worden over het onderzoek vooraf én gedurende het gehele onderzoeksproces eerlijk en adequaat geïnformeerd.
- 7.** De onderzoekers die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van participatief onderzoek met kinderen en jongeren, beschikken door opleiding en/of ervaring over de capaciteiten om dit type onderzoek uit te voeren.
- 8.** Onderzoekers waarborgen de integriteit en de veiligheid van kinderen en jongeren die deelnemen aan participatief onderzoek.
- 9.** De door de onderzoekers gehanteerde methoden houden rekening met de specifieke belangen, competenties en behoeften van kinderen en jongeren. Kinderen en jongeren krijgen tijd en ruimte om hun eigen ideeën te exploreren en te toetsen.
- 10.** Onderzoekers zijn geëngageerd om de beleving van kinderen en jongeren te waarderen en hun positie op grond van de onderzoeksresultaten te willen verbeteren.

Jurrius, Marieke Kroneman, Hilde Lauwers, Johan Meire, Xavier Moonen, An Piessens, Leo Rutjes, Asia Sarti, Riet Steel, Wouter Vanderstede, Miranda van Reeuwijk en Nina van der Assen

Het boek is verkrijgbaar bij Kind & Samenleving (via mail naar info@k-s.be) voor 23€ + verzendingskosten.

Jeugd als 'blik-opener' voor het ruimtelijk beleid

Marianne Labre

Het perspectief van kinderen en jongeren in beeld brengen, allemaal goed en wel, maar wat dan? In QuaJong geven we ook het woord aan mensen die in hun dagelijkse praktijk het beleid ondersteunen door een inbreng vanuit dit jeugdperspectief.

Marianne Labre, stafmedewerker Jeugdbeleid bij de stad Gent, bijt de spits af. Zij schrijft over een stedelijk jeugdruimtebeleid dat verschillende sectoren en domeinen overspant. Dat kreeg in Gent onder meer voeding vanuit het idee 'speelweefsel': een samenhangend geheel van plekken en verbindingen die belangrijk zijn voor kinderen en voor jongeren.

De invulling en uitbouw van het concept 'speelweefsel' kende, in het kader van het Gentse Jeugdruimtebeleid, van bij het begin een interdisciplinaire benadering. We hadden het over plekken en verbindingen waarbij zowel de Groendienst, Stedenbouw en Mobiliteit een cruciale rol speelden. De Sportdienst vond aansluiting bij het speelse karakter van jeugdgerichte plekken en verbindingen. Onderwijs verruimde de mogelijkheden in het kader van extra kwaliteitsvolle ruimte in dichtbebouwde buurten. De Dienst Gebiedsgerichte Werking en de Jeugddienst vertegenwoordigden diverse doelgroepen. De Plangroep Jeugdruimtebeleid was geboren.

De handleiding *Speelweefsel* vormde, na een paar jaar samenwerken, de basis voor de verdere uitbouw van een beleid waarin ruimte voor kinderen en jongeren in een stad centraal stond. De meerwaarde van deze samenwerking lag onder meer in het vermengen van de eigen sectorale ervaring en deskundigheid met andere invalshoeken om te komen tot meer jeugdvriendelijke ontwerpen van de buitenruimte. Ook de stadsbrede benadering vanuit een algemeen belang voor de jeugd, was één van pijlers van het jeugdruimtebeleid.

UITNODIGENDE SPEELTERREINEN

Bij de verfijning van de principes van het speelweefsel was het echter heel duidelijk dat er op maat moest worden gewerkt: op maat van een buurt of wijk, maar ook op maat van de jeugd (die trouwens niet bestaat). Ondanks alle ervaring en deskundigheid vanuit de divers betrokken sectoren, was duidelijk dat de stem en de visie van kinderen en jongeren niet mocht ontbreken. Bij herinrichting van formele speelterreinen werd dit reeds als een vanzelfsprekendheid gezien.

Een prachtig ingericht speelterrein dat niet beantwoordt aan de noden en wensen van kinderen en jongeren functioneert niet. De gebruikers moeten centraal staan. Door kinderen en jongeren zelf aan het woord te laten, ontdekten we welke plekken op het terrein geborgenheid boden en welke plekken minder aantrekkingskracht hadden. Zo konden bepaalde plekken geaccentueerd worden of net meer 'open' gemaakt worden.

Ook de relatie met het eigen thuisfront en de omwonenden bood extra inzicht in de te ontwikkelen basisstructuur van het speelterrein. Voor sommige kinderen was de zorg voor jongere broer of zus een must. De locatie van de speeltoestellen voor diverse leeftijdsgroepen en hun onderlinge relatie waren dan belangrijk om broer of zus in het oog te houden, maar ook om daarbij tegelijkertijd te kunnen genieten van het spelen op zich. Door kinderen vragen te stellen rond gebruik en beleving van speelterreinen en over de speel- en ontmoetingsfuncties eigen aan hun leefwereld, en door dit te vertalen in specifieke ontwerpen, werd het mogelijk om speelterreinen te creëren die uitnodigen tot gebruik.

BRUINBROOD

Bij grotere stadsprojecten werden methodieken op maat ontwikkeld om van onze jonge stadsgenoten te horen hoe zij hun huidige en toekomstige buurt of wijk percipieerden en invulling wilden geven. Dit vanuit het principe "een goede woonomgeving is bruinbrood voor kinderen, een speelplaats is een snoepje" [Bleeker & Mulderij, 1982]. Daar waar in het begin scepticisme was rond het resultaat van deze bevragingen, werd snel duidelijk dat ook kinderen en jongeren een weldoordacht en realistisch beeld hadden over hoe zij hun omgeving en meteen ook hun samenleven-met-anderen vorm wilden geven. Hierbij viel op dat de aandacht voor andere doel- of leeftijdsgroepen alom aanwezig was. Thema's waar ook volwassenen van wakker liggen, stonden bovenaan hun lijst: verkeersveiligheid, een propere wijk en meer groen.

VERBINDINGEN LEGGEN

Een verfijning van het speelweefsel richting verbindingen, dat uiteindelijk uitmondde in de studie 'Verbindingsweefsel', werd gebaseerd op de mening van kinderen uit drie basisscholen. Kind & Samenleving ontwikkelde specifieke bevragingmethoden in functie van gebruik van de omgeving en aandachtspunten rond kindvriendelijke inrichting van straten. "Daar waar vanuit sectoraal oogpunt vooral de functionaliteit en veiligheid voorop stond, brachten de kinderen de bespeelbaarheid en beleefbaarheid van de buitenruimte op een hoger echelon." De verplaatsingsfunctie van woonstraten kreeg er een extra functie bij: de verblijfsfunctie. De kunst zit hem in het combineren van deze functies. Via het concept 'speelstraten' en in het verlengde daarvan 'leefstraten', is reeds meermaals aangetoond dat het terug samen brengen van mensen op straat het sociaal weefsel een nieuwe boost geeft.

"Daar waar vanuit sectoraal oogpunt vooral de functionaliteit en veiligheid voorop stond, brachten de kinderen de bespeelbaarheid en beleefbaarheid van de buitenruimte op een hoger echelon."

OOG VOOR HET GEBRUIKERS-PERSPECTIEF

Een fysiek ruimtelijk traject opzetten waar enkel aandacht is voor het ontwerpersoog en algemeen belang is uit balans. Het gebruikersperspectief, en zeker dat van kinderen en jongeren, verrijkt sectorale plannen vanuit een bottom-up-visie die in geen enkel 'boekje' terug te vinden is. Het opent ogen en brengt leven in en verfrist de (digitale) pennentrek dat het uiteindelijk ontwerp moet dienen, waarbij het respect tussen - jonge - bevolkingsgroepen en het beleid alleen maar kan groeien.

Interview met John Horton: *Een onderzoek met kinderen haalt je uit je comfort zone*

Hilde Lauwers

De Britse geograaf en jeugdonderzoeker John Horton verrast ons al meerdere jaren met zijn onderzoek, zijn unieke vragen en invalshoeken. Hij stelt vragen over ethische dilemma's in onderzoek met kinderen, over hoe gender je onderzoek en je positie als onderzoeker beïnvloedt, over Pokemon in het leven van kinderen, over bedrituelen van kinderen. John Horton levert daarnaast belangrijke bijdragen in het denken én ontwikkelen van ruimtes voor kinderen. Sinds 2012 is hij redacteur bij het gerenommeerde wetenschappelijke tijdschrift *Children's Geographies*. Genoeg redenen voor QuaJong om deze kwajongen in het jeugdonderzoek aan het woord te laten.

Q: Beste John, wat ons opviel in je onderzoek en publicaties, is je sterke interesse in 'grensgebieden' en 'onbekend terrein'. Je besteedt aandacht aan dingen die amper opgemerkt worden, die onuitsproken blijven of onuitspreekbaar zijn, die niet erkend worden en ondergewaardeerd zijn. Hoe is je interesse hiervoor ontstaan en gegroeid?

Toen ik pas aan mijn academische carrière begon, was ik sterk geïnteresseerd in thema's die eigenlijk aan de rand zaten van het academisch onderzoek. In de jaren negentig werd er naar mijn gevoel te weinig geschreven over thema's waarmee ik zelf geconfronteerd werd, over mijn eigen achtergrond, mijn eigen interesses, cultuur, gemeenschap, kindertijd. Een mogelijke toegang tot deze 'vergeten thema's' vond ik in het werk van jeugdgeografen en breder in de culturele geografie. Zo groeide mijn interesse in het spel van kinderen en in populaire cultuur, onderwerpen die tot dan toe niet erg serieus werden genomen in de academische geografie. Als ik terugkijk op mijn onderzoekswerk, blijken ambivalentie, twijfel en onzekerheid belangrijke rode draden te zijn. En dat zijn kwaliteiten die ik heel erg waardeer.

John Horton doceert menselijke en culturele geografie en is verbonden aan het Centre of Children and Youth aan de University of Northampton. Hij doet onderzoek naar het dagelijks leven van kinderen en jongeren en hun (ruimtelijke) ervaringen in verschillende institutionele en beleidscontexten.

"Onderzoek met kinderen is dikwijls echt grappig, lawaaierig, surrealistisch, verward én verwarrend..."

Post-structuralisme is een theoretische benadering die je eigen werk sterk beïnvloedt. Op welke manier vinden we deze benadering in jouw onderzoek terug?

Ja, ik zie mezelf als een poststructuralistische geograaf, en ik begrijp dus ruimtes en plaatsen als altijd in ontwikkeling, als altijd in het midden van een procesmatige complexiteit. Ruimtes worden ook door verschillende mensen verschillend ervaren. Dus wat voor iemand slechts een 'grensgebied' is, kan voor een ander net in het centrum staan. Mijn aandacht gaat dus naar die vergeten ruimtes of te simpel voorgestelde ruimtes. Een onderzoeker moet niet op zoek gaan naar vereenvoudiging, maar net naar complexiteiten. Bo-

vendien bieden de poststructuralistische en eveneens de feministische benaderingen me veel inspiratie over emoties, lichamelijkheid, praktijken, materialiteiten, temporaliteiten. Allemaal ook erg waardevolle concepten voor kinder- en jeugdonderzoekers.

Kan je een voorbeeld geven van zo een 'vergeten' of 'gesimplificeerde' ruimte?

Een goed voorbeeld is het onderzoek dat ik deed in de Sure Start Children's Centres. Eind jaren negentig besliste de Britse overheid om zorgcentra voor jonge kinderen en hun ouders op te richten in achtergestelde buurten. In de loop van het afgelopen decennium is er heel wat sociaal, gezondheids-, onderwijs- en beleids-onderzoek gedaan naar deze centra, maar heel weinig onderzoek dat focuste op de ruimte zelf. Dus dat is al mijn eerste punt: 'ruimte' op zich wordt vergeten.

"Kinderen hebben een gedetailleerde kennis van hun dagelijks leven."

Terwijl, wanneer je tijd doorbrengt in deze ruimtes, begin je te zien hoe sterk mensen om deze ruimtes geven, hoeveel sociale interactie er zich in deze kleine ruimtes afspeelt. Je merkt de kleine, lichamelijke geografieën van de kinderen op, net zoals de onderliggende handelingsstructuren. En dat gebeurt allemaal tegelijkertijd IN die ruimte.

Naast sociale en culturele geografie doe je veel jeugdonderzoek. Waarom doe je graag onderzoek met kinderen?

Wanneer je onderzoek doet met kinderen, gebeurt er altijd wel iets interessant. Het onderzoek verloopt misschien niet zoals gepland, maar iets frappants of iets wat tot nadenken stemt, gebeurt altijd. Kinderen en jongeren hebben een gedetailleerde kennis van hun dagelijks leven in hun gemeenschappen en ruimtes, en ze zijn ook niet bang om te praten over dingen die hen nauw aan het hart liggen, dingen die ze beleven, of dingen die hen boos maken. Onderzoek met kinderen is dikwijls echt grappig, lawaaiig, surrealistisch, verward én verwarrend... en dat zorgt er voor dat je verplicht bent om uit je comfortabele volwassen, academische zone te stappen. Werken met kinderen doet je altijd reflexief nadenken over jezelf en je werk. Bovendien laat de focus op kinderen je toe om ook

breder maatschappelijke structuren, waarvan we allemaal deel uitmaken (peer groepen, buurten, culturen, beleid...) te exploreren.

Jeugdonderzoek maakt gebruik van de inzichten van andere disciplines (zoals de sociologie of de antropologie). Denk je dat jeugdonderzoek ook iets kan bijdragen aan andere disciplines?

Oh ja, heel veel zelfs. Ik denk bijvoorbeeld aan onderzoeksethiek, onderzoekspraktijk, participatie, beleid, 'otherness', sociale en culturele structuren, levensloop, lichamelijkheid, emoties etc. Die concepten zijn allemaal erg belangrijk in jeugdonderzoek maar krijgen minder aandacht in ander onderzoek. Dus daar kunnen we zeker een meerwaarde zijn.

Om het perspectief, de beleving van kinderen en jongeren te leren kennen, wordt kwalitatief onderzoek gedaan. Toch is het niet altijd evident om de waarde van kwalitatief onderzoek duidelijk te maken.

Ik heb al een groot aantal onderzoeks- en evaluatieprojecten uitgevoerd, en meestal gebruikte ik een mix van kwalitatieve en kwantitatieve methodes. Wat ik wel dikwijls opmerkte: in het begin van een onderzoeksproject zeggen opdrachtgevers dat ze 'harde feiten' en statistieken willen zien, maar op het einde van het project zijn het de kwalitatieve gegevens en de casussen die ze het meest waarderen. Kwalitatieve gegevens zorgen er voor dat de lezer echt een verbinding kan maken met wat ze lezen. Dus ik raad beleidsmakers altijd aan om zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens te waarderen. Cijfers zijn belangrijk en nodig, maar het zijn vooral de kwalitatieve gegevens die een blijvende impact hebben.

"Onderzoek met kinderen doet je altijd reflexief nadenken over jezelf en je werk."

Cijfers zijn echter gemakkelijker te communiceren. Hoe kan je de resultaten van kwalitatief onderzoek die complex en genuanceerd zijn, het beste overbrengen?

Het blijft belangrijk om op een goede manier te communiceren met opdrachtgevers, maar ook met de pers die je boodschap naar een ruimer publiek kan brengen. Hoewel dat niet altijd gemakkelijk is. Ik heb

een paar pijnlijke ervaringen gehad met televisieoptredens. Dat was telkens een cultuurclash. Televisiemakers willen korte, kernachtige boodschappen, en wij willen het net hebben over details, nuanceringen en complexiteit. Ik heb me nu wel gerealiseerd dat ik nooit een goede TV-persoonlijkheid zal zijn (lacht). Een mogelijke strategie is dat je in de managementsamenvatting en het persbericht gelijke aandacht besteedt aan de kwalitatieve en de kwantitatieve gegevens en dat je de kwalitatieve analyse in de titel krijgt.

Ik ben het ook eens met de geografen Gill Valentine en Sarah Holloway dat jeugdonderzoekers in de eerste plaats er voor moeten zorgen dat ze sterk kwalitatief onderzoek afleveren, zodat mogelijke critici het niet kunnen afdoen als 'te zwak' of 'geen echt bewijs'.

Jeugdonderzoek kan gevolgen hebben, voor de betrokken kinderen en jongeren, maar ook voor de samenleving. In hoeverre vind je dat een jeugdonderzoeker bezig moet zijn met zijn of haar verantwoordelijkheid t.a.v. de samenleving?

Ik vind het fantastisch en positief als onderzoekers, jonge mensen en gemeenschappen samen kunnen werken en tot positieve resultaten en acties kunnen komen. Samen met enkele collega's deden we een onderzoek in duurzame nieuwbouwprojecten en dat heeft een blijvende impact gehad op die gemeenschappen. (zie: <http://newcitizens.wordpress.com/>) Maar aan de andere kant, maak ik me ook wel wat zorgen over het begrip 'verantwoordelijkheid'. Het idee dat ons onderzoek aantoonbaar positieve gevolgen moet hebben... Mmm, als je dat extreem zou doortrekken, wordt dit toch wel een heel verontrustend principe. Veel interessant, klein, vernieuwend, creatief en experimenteel onderzoek zou dan niet meer mogelijk zijn.

"Een onderzoeker moet niet op zoek gaan naar vereenvoudiging, maar net naar complexiteiten."

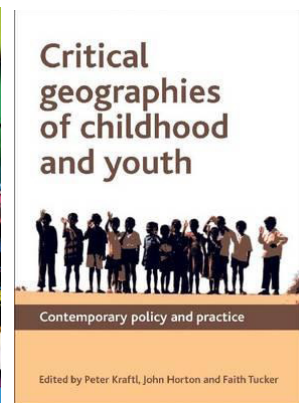
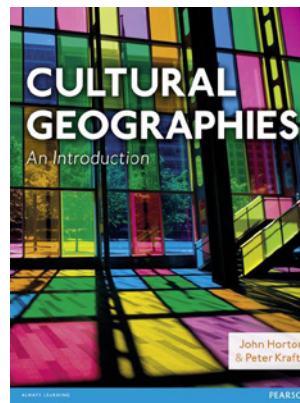
Je spreekt over positieve gevolgen van onderzoek. Kan onderzoek volgens jou ook negatieve gevolgen hebben?

Aandacht hebben voor negatieve gevolgen is belangrijk, en ik ben er zeker van dat alle jeugdonderzoekers wel ervaringen hebben met dingen die niet lopen

zoals ze hadden gehoopt. Maar eigenlijk wordt er heel weinig gesproken over teleurstellingen, kleine mislukkingen of problemen in ons onderzoek... Alsof we bang zijn om toe te geven dat we kwetsbaar en onvolmaakt zijn.

Enkele belangrijke publicaties van John Horton

- ~ Horton J. & Kraftl P. (2013 - in druk) *Cultural Geographies: An Introduction* (Pearson).
- ~ Horton, J. (2012) 'Got my shoes, got my Pokémon': spaces of children's popular culture, *Geoforum* 43 (1): 4-13
- ~ Horton, J. & Kraftl, P. (2012) *Critical geographies of childhood and youth. Contemporary policy and practice* (Pearson)
- ~ Woodcock, A., Kraftl, P., Horton, J., Adey, P., Kinross, M., Newman, M. & den Besten, O. (2009) Realising participatory design with children and young people, In: Inns, T. (ed.) *Designing for the 21st Century vol 2: interdisciplinary methods and findings*. (Ashgate).
- ~ Horton, J. & Kraftl, P. (2009) Time for bed! Rituals, practices and affects in children's bed-time routines. In: Colls, R. & Horschelmann, K. (eds.) *Contested Bodies of Childhood* (Palgrave)
- ~ Horton, J. (2008) A 'sense of failure'? Everydayness and research ethics. *Children's Geographies* 6: 363-383.
- ~ Horton, J. (2005) 'Do you get some funny looks when you tell people what you do?' Some angsts and ethics of (being a male) researching with children, In: Sheehy, K., Nind, M. and Rix, J. (eds.) *Ethics and Research in Inclusive Education: values into practice* (Routledge): 94-101.

Het recht op spelen concreet ingevuld: *Een Algemeen Commentaar met ambitie*

Jan Van Gils

Op 18 maart 2013 heeft het Comité voor de Rechten van het Kind een 'algemeen commentaar'(AC) gepubliceerd bij het artikel 31 van het 'Internationaal Verdrag inzake de rechten van het Kind' (IVRK). Op die manier wordt het 'recht op spelen' meer concreet ingevuld. Dit algemeen commentaar is een document van 22 bladzijden met een sterk juridisch karakter. In deze bijdrage lichten we enkele krachtlijnen toe.

De grote ambitie van het AC is duidelijk te maken dat artikel 31 enorm belangrijk is voor het welzijn en voor de ontwikkeling van kinderen. Van bij het begin wijst het VN-Comité op het omvattende en integrale belang van de in het artikel besproken bezigheden. Ze hebben te maken met de kwaliteit van de hele kindertijd, met de optimale ontwikkeling van kinderen, de bevordering van veerkracht en met de realisatie van andere rechten. Spel, rust, vrije tijd, deelname aan het culturele en artistieke leven zijn activiteiten die bijdragen tot de gezondheid, tot de ontwikkeling van creativiteit, verbeelding, zelfvertrouwen, tot fysieke, sociale, cognitieve en emotionele kracht. Deze activiteiten zijn een vorm van participatie aan het dagelijks leven en ze hebben een intrinsieke waarde, niet het minst door het plezier dat kinderen eraan beleven.

Waarover kan het zoal gaan? Kinderen spelen en ontspannen zich hetzij alleen, hetzij met leeftijdsgenoten en/of met begeleidende volwassenen. Meespelen met kinderen biedt de volwassenen unieke inzichten en begrip voor de eigen perspectieven van kinderen. Meedoen met culturele activiteiten zorgt voor het ontwikkelen van een eigen identiteit en tot het 'erbij horen'; het gaat dan zowel om de kinder- en straatcultuur als om culturele en artistieke tradities.

Het intergenerationale karakter is hierbij van niet te onderschatten belang. En tenslotte hebben kinderen ook rust en ontspanning nodig. Vrije tijd, of tijd zonder verplichtingen, moeten kinderen actief én passief kunnen invullen.

Er zijn in de tekst inspirerende omschrijvingen gegeven van rust en ontspanning, spelen, recreatieve bezigheden, het culturele leven en de kunsten, vrij deelnemen aan, volledig deel nemen aan. Die omschrijvingen zijn bedoeld als praktische omschrijvingen die hanteerbaar zijn over de hele wereld. Wie meer wil lezen kan uiteraard de volledige tekst van het AC raadplegen. [<http://www.iccp-play.org/documents/news/UNGC17.pdf>]

Tot slot legt het VN-Comité expliciet een verband met vele andere artikelen uit het IVRK, waaronder artikel 12, over de participatie van kinderen, artikel 15 over het recht op het kiezen van je eigen vrienden, artikel 22 omtrent vluchtelingen- en asielzoekende kinderen, artikel 23 over kinderen met beperkingen, artikel 27 over armoede enzovoort.

De verdragstekst

Artikel 31

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en creatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Achtergrond

Het Comité voor de Rechten van het Kind is het VN-comité dat de vijfjaarlijkse verslagen omtrent de realisatie van de kinderrechten van diverse landen leest en commentarieert. Dit Comité maakt ook het 'AC' op.

Belang van zo'n algemeen commentaar

De landen die het IVRK geaccepteerd hebben (waaronder België en ook Vlaanderen), engageren zich om het IVRK te realiseren. Zolang het gaat om vage algemene voorschriften kan men daar vlot over heen stappen. Het AC is een instrument in de handen van kinderen en andere mensen en organisaties om beter toezicht te houden op de realisatie van kinderrechten, in dit geval van artikel 31. Zowel gemeenten als scholen, kinderopvanginitiatieven als ouders moeten zich houden aan deze voorschriften. Er is wel geen enkele sanctie voorzien bij het niet realiseren ervan.

ENKELE CONCRETISERINGEN

Het AC biedt naast de meer algemene duiding en waardering van 'het recht op spelen' heel wat concrete en makkelijk bruikbare aandachtspunten. We lichten er enkele uit.

Kenmerken van een optimale omgeving om artikel 31 te realiseren (letterlijke vertaling uit het AC)

Kinderen hebben een spontane drang om te spelen en om deel te nemen aan recreatieve activiteiten en ze zullen daarnaar zoeken, ook in ongunstige omgevings. Dat neemt niet weg dat - in overeenstemming met de zich ontwikkelende capaciteiten van kinderen - bepaalde voorwaarden moeten worden gerealiseerd om hun rechten ingevolge artikel 31 optimaal te realiseren:

- Vrij zijn van stress.
 - Vrij zijn van sociale uitsluiting, vooroordelen of discriminatie.
 - Een milieu zonder sociale bedreigingen of geweld.
 - Een veilige omgeving, voldoende vrij van afval, luchtverontreiniging, verkeer en andere fysieke gevaren om kinderen toe te laten zich vrij en veilig te verplaatsen binnen hun buurt.
 - Gelegenheid tot rust aangepast aan hun leeftijd en ontwikkeling.
- Beschikken over vrije tijd zonder andere verplichtingen.
 - Toegankelijke ruimte en tijd voor spelen zonder controle en tussenkomsten van volwassenen.
 - Ruimte en mogelijkheden om zonder begeleiding fysieke omgeving, met -indien nodig- gemakkelijke toegang tot begeleidende volwassenen.
 - Mogelijkheden om te communiceren met, en te spelen in natuurlijke omgevingen.
 - Mogelijkheden om ruimtes te scheppen of te maken en tijd waar ze kunnen bezig zijn in hun eigen werelden, verbeelding en talen.
 - Mogelijkheden om het culturele en artistieke erfgoed van de gemeenschap te verkennen en te verstaan, om eraan deel te nemen, en om ertoe bij te dragen.
 - Mogelijkheden om met andere kinderen deel te nemen aan spelen, sport en andere recreatieve activiteiten, en waar nodig, ondersteund door goed opgeleide begeleiders en coaches.
 - Erkenning door ouders, leraren en de hele maatschappij van de waarde en legitimiteit van de in artikel 31 vermelde rechten.

EN IK DIE DACHT DAT DAT VAN ZELF GING

Toen da'k vanavond tijdens 't eten mee mijn erreweten aan 't spelen was zei mijn moeder da'k toch maar een beetje beter moest beginnen opletten. Marnix van tant' Annie zei ze had een boete van de politie gekregen omdat ie met sneeuwballen naar de kepie van nen agent had gesmeten. Allez jong, een boete om mee sneeuwballen te smijten. Ja zei mijn moeder en dat het een serieuze boete was want da nonkel Erik 100 euroots had mogen afdokken. Allez jong, 100 euroots. Daar kocht ons vader op de laatste rommelmarkt nog twee skateborden mee, een voor mij en een voor ons broere. En wadden zelfs nog geld over voor ne suikerwafel mee sjokla en krijg freisj. Da's van 't liefste dak

doe, skateborden. Op t'einde van 't straat op 't pleintje just naast de winkel van tant'Annie is 't er een garage onder de grond. Als 't sneeuwt spelen we daar mee de slee, maar als 't nie sneeuwt is da de beste plek voor te skateborden. Da ga kweenie hoe rap naar beneden en op 't einde is t'er een boordeke en ge kunt daar over jumpen maar ge kunt u daar ook serieus zeer doen. Vorige zomer ben 'k daar nog op mijnen ellenboog gevallen en bloeden dat dat deed ma 'k heb tegen mijn moeder gezegd dat dat van op de skateramp aan het jeugdhuus was want anders ging ik nooit meer aan de garage mogen spelen. En Marnix had dat allemaal gefilmd en op Yoetjoep

gezet, maar 'k heb hem gezegd dat ie dat van Yoetjoep moest wegdoen of da kik anders een filmpje ging tonen van toen da Sandra Marnix ne kus gaf. Per ongeluk zei ze maar Marnix en ik geloofden daar niets van. Ze zouden beter aan kussende meiskes een boete van 100 euroots geven. Trouwens, ook jongens hebben recht op privacy, hé Sandra. Ik heb dat op school geleerd. De juffrouw zei ook dat wij het recht om te spelen hebben en dat dat allemaal in het Ie Vee Er Ka stond. En ik dacht, allez jong, ik heb het recht om te spelen gekregen. En ik die dacht dat dat allemaal van zelf ging.

Bruno Vanobbergen

Concrete bedreigingen

Spelen staat dikwijls onder druk. Het Comité benoemt een aantal concrete bedreigingen van het recht op spelen. Een aantal van die bedreigingen zijn onmiddellijk relevant voor discussies die nu maatschappelijk op de voorgrond staan, zoals de GAS-boetes.

- Een gebrek aan besef van het belang van spelen, daar waar het gezien wordt als overbodig, niet nuttig en zonder waarde.
- Oninteressante of gevaarlijke omgevingen (omwille van verkeer, andere ongezonde of toxische factoren, drugs en geweld, enz.).
- Verzet tegen het gebruik van openbare ruimtes door kinderen door dalende tolerantie, commercialisering, avondklok, afgesloten huizenblokken enz.
- Uitsluiting van kinderen.
- Tekort aan contact met de natuur in stedelijke en achtergestelde verstedelijkte gebieden.
- De druk op schoolse resultaten maakt dat er in het onderwijs weinig kansen voor spelen zijn. Dikwijls verhinderen ook buitenschoolse lessen en huiswerk het vrij gekozen spelen.
- Overdreven gestructureerde agenda's door allerlei verplichte bezigheden maken dat de bezigheden van kinderen gekoloniseerd worden.
- ...

Foto van Chris Berthelsen - CYE Global Photo Library, University of Colorado

Aandacht voor bijzondere subgroepen

Het Comité wil extra aandacht voor groepen van kinderen wiens recht op spelen meer onder druk komt te staan.

- Meisjes voor wie de combinatie met huishoudelijke taken vaak afbreuk doet aan hun speelmogelijkheden.
- Kinderen levend in armoede omwille van gevaar-

lijke en verwaarloosde woonomgeving, omwille van moeilijker toegang tot vele voorzieningen.

- Kinderen met een beperking omwille van de onaangepaste, niet-inclusieve toegankelijkheid van allerlei voorzieningen.
- Kinderen in instellingen waar tijd of ruimte of speelkameraden onvoldoende voorhanden zijn.
- Kinderen in conflict- of rampgebieden waar spelen en creatief bezig zijn belangrijke activiteiten zijn met een therapeutische waarde.

Gemeentelijk beleid m.b.t. artikel 31

In het AC staat vrij gedetailleerd beschreven wat van het gemeentelijk beleid verwacht wordt (58 f). Een opsomming:

- Zorgen voor een veilige leefomgeving voor vrij spel, met inbegrip van het ontwerp van zones waar voetgangers en fietsers voorrang hebben op gemotoriseerd verkeer.
- Veiligheidsmaatregelen ter bescherming van plekken bestemd voor spel en recreatie tegen individuen of groepen die een bedreiging vormen voor de veiligheid van kinderen.
- Toegang tot aangelegde groene gebieden, grote open ruimtes en natuur voor spel en recreatie.
- Maatregelen i.v.m. wegverkeer, met inbegrip van snelheidsbeperkingen, verkeersveiligheidsmaatregelen, verontreinigingsniveaus, schoolomgevingen, verkeerslichten en snelheidsvertragende maatregelen om de rechten van kinderen op spel binnen hun plaatselijke gemeenschappen te verzekeren.
- Veilig, betaalbaar en toegankelijk vervoer ter bevordering van deelnamekansen aan spel en recreatie beschikbaar maken.
- Clubs, sportfaciliteiten, georganiseerde spellen en activiteiten voor zowel jongens en meisjes van alle leeftijden en uit alle gemeenschappen voorzien.
- Aangepaste en betaalbare culturele activiteiten voor kinderen van alle leeftijden en uit alle gemeenschappen, met inbegrip van theater, dans, muziek, kunsttentoonstellingen, bibliotheken, bioscoop. Zulke voorziening zou kansen moeten bieden aan kinderen om te produceren en hun eigen culturele vormgeving te scheppen, evenals te worden geconfronteerd met activiteiten geproduceerd door volwassenen voor kinderen.
- Evaluatie van alle cultureel beleid, programma's en instellingen, met inbegrip van, bijvoorbeeld, musea, bibliotheken, theaters, betreffende hun toegankelijkheid en relevantie voor alle kinderen, en

er voor te zorgen dat ze rekening houden met de behoeften en wensen van kinderen, en de ondersteuning van hun opkomende culturele praktijken. De perspectieven van kinderen zelf moeten aan de basis liggen van deze evaluaties.

Artikel 31 en het onderwijs

Opmerkelijk is de aandacht die besteed wordt aan het onderwijs (58,g). Naast de waarschuwing voor de overdreven aandacht op schoolresultaten en schoolwerk, vraagt het Comité voor de Rechten van het Kind aandacht voor:

- De fysieke omgeving van de school met ruimten voor sport, spelen, drama; met aangepaste sanitaire voorzieningen, aanzetten voor een grote variatie aan spelen, betrokkenheid van de kinderen bij het ontwerpen van dergelijke ruimten.
- De dagindeling: genoeg tijd voorzien voor rust en spelen met beperking van de huistaken.
- Het leerplan van de school: voldoende aandacht besteden aan culturele activiteiten en sport en spelen, er voor zorgen dat kinderen eraan kunnen participeren en ze zelf kunnen ontwikkelen.
- De actieve aanpak: de leeromgeving moet actief zijn en participatief en –zeker voor de jonge kinderen- speelse activiteiten aanbieden.

Foto van Sudeshna Chatterjee - CYE Global Photo Library, University of Colorado

TER AFRONDING

Het is niet mogelijk al de achterliggende opvattingen van het AC te expliciteren. Die opvattingen zijn overigens ook niet allemaal coherent: de tekst is een compromis tussen mensen met vele verschillende achtergronden. Maar dat binnen dat compromis volgende aandachtspunten stevig doorwegen, maakt hem des te opmerkelijker.

Het opvallendste element in dit AC is de aandacht voor de vrije tijd van kinderen en voor de vrije keuzemogelijkheden van kinderen in hun vrije tijd. Daarmee komt hun actorschap tot zijn recht. Dat is een trend die niet zo expliciet in het Verdrag aanwezig is, maar die ook in andere AC's veel aandacht krijgt. In het AC betreffende art. 12 over de participatie wordt de kindertijd daardoor niet langer herleid tot een tijd van opleiding naar volwassenheid, tot een tijd die maar zin heeft in functie van 'later'. In dit AC worden kinderen en de wijze waarop zij hun leven ervaren erkend.

“Het opvallendste element in dit AC is de aandacht voor de vrije tijd van kinderen en voor de vrije keuzemogelijkheden van kinderen in hun vrije tijd.”

Wat eveneens opvalt, is de aandacht voor gedeïnstitutionaliseerde vrije tijd. De recreatie, het spelen, de creatieve bezigheden spelen zich niet alleen af tijdens afgelijnde tijdsperiodes en met welbepaalde groepen. Vandaar het pleidooi voor speelmogelijkheden overal en altijd, vanaf het grijpen van alles wat grijpbaar is voor de baby tot het opstaan, het eten, het zich aankleden voor jonge kinderen tot het moeizaam samen musiceren van jongeren valt onder artikel 31. Vele geïnstitutionaliseerde voorzieningen voor kinderen dragen te weinig bij tot de realisatie van het recht op spelen, recreatie, creatief bezig zijn.

Children Youth and Environments Global Photo Library

Het Children, Youth and Environments Center heeft samen met het Visual Resource Center en het Environmental Design Program van de Universiteit van Colorado een beeldenbank opgezet met beelden van kinderen en jongeren in verschillende omgevingen. De beeldenbank kan door iedereen aangevuld worden én door niet-commerciële organisaties gebruikt worden. <http://cyec.colorado.edu/>

Jouw mening voor een boek?

Je hebt net het eerste nummer van QuaJong kunnen lezen. Hoe QuaJong verder zal evolueren hangt niet alleen af van de kernredactie, maar ook van jou. Bemerkingen? Aanvullingen? Ideeën? Laat het ons weten!

Je kan gebruik maken van dit [antwoordformulier](#).

Wij horen graag je reactie en wie weet staat jouw bijdrage in het volgende nummer.

Als je het formulier vóór 15 mei 2013 indient (samen met je contactgegevens), maak je kans op het *winnen* van dit recente boek:

"Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek."

COLOFON

QuaJong, de wereld volgens kinderen en jongeren wordt 3x per jaar digitaal verspreid.

Gratis abonneren kan door zich in te schrijven op www.kindensamenleving.be

Daar kan u zich ook aanmelden voor het nieuwe e-zine Kind & Ruimte.

Contactgegevens

Bolwerksquare 1A bus 8, 1050 Brussel

02 894 74 63

hlauwers@k-s.be

Verantwoordelijke uitgever

An Piessens

Werkten mee aan dit nummer

Marianne Labre, Hilde Lauwers, Johan Meire,

An Piessens, Jan Van Gils en Bruno Vanobbergen

Overname van artikels uit QuaJong is geen probleem, mits expliciete bronvermelding. Foto's, filmpjes en andere grafische elementen worden door het auteursrecht beschermd. Wil je ze reproduceren, dan moet je hiervoor de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming hebben van QuaJong.

Met steun van de
Vlaamse overheid

